

Káli István

Oldallöket

Hogy mivé lesz egyik-másik ember a múltó évekkel, abban a saját szándékának, elhatározásának, akaratának, cselekvőkészségének, elszántságának és kitartásának vajmi kevés befolyása van, hiszen nemcsak a lehetőségeit, a boldogulását, de még a legapróbb és legjelentéktelenebb ábrándjait is elsősorban az határozza meg, hogy az adott viszonyok között megélt pillanatok egymásutánja egyfelől mekkora mennyiségű és milyen minőségű örömmel, a jó érzetének hányféle változatával ajándékozza meg, másfelől milyen szenvedésáradatot zúdít rá, mennyire nyomasztja a *rossz*, ami elkerülhetetlen, de még inkább az, hogy a két érzéshatár között miként, az éppen uralkodó körülmények által aládúcolva, netán azok görnyesztő súlya alatt telnek el a mindennapjai. Ezért aztán egyáltalán nem másodlagos, hogy hol jött a világra, milyen szokásrendbe született belé, mit, hány hamuba sült pogácsát, esetleg valami mesebeli „terülj-terülj-asztalkám!”-at kapott útravalóul, mielőtt nekivágott volna a hosszú és bizonytalan útnak, hogy kipróbálja a saját szerencséjét.

Kelemen Alpár, hozzávetőleg élete derekáig, azon kevés kiváltságosak közé tartozott, akik úgy érezhették, hogy viszonylag jó helyre születtek, nem tengnek túl ugyan az életörömeik, de az igazi szenvedést is szerencsésen megúszták, és a mindennapjaik körülményei is inkább szívós Atlaszokként tartják széles, sokat elbíró vállukon az ő kis külön, örömteremtésre ígért földkerekségüket, ráadásul a tarisznyájukba mindig került annyi pogácsa vagy egyéb, hogy soha meg ne tapasztalják az embert próbáló, kínzó éhezést. Ehhez nagyjából annyi is elég volt, hogy közvetlenül a kegyetlen, Erdélyt ismét a kilátástalanságba és bizonytalanságba taszító háborút követően, tanárszülők egyetlen gyermekeként az élet valamennyi csodáját természetesnek tekintők közé tolakodjon, gondtalanságban felcseperedjen, leérettsgízzzen a Nyárád mente egyetlen középiskolájában, felvegyék Kolozsváron a tudományegyetem geológia szakára, elégséges tudást szerezzen ahhoz, hogy annak elvégzését oklevéllel bizonyíthassa, közben megfelelőnek találja a nála két évvel fiatalabb, a német–oroszl szakon harmadéves, csíkszeredai Bauer Annamarit, hogy testi-lelki kímájának katalizátora legyen, sőt a majdani frigy kölcsönös ígéretere is, két év múlva, ugyanannyi, gyakornokságnak nevezett hányódás után a kilyénfalvi kőbánya kiszolgálása közben, amint a jövőbelinek kiszemeltje megszerezte a tanári oklevelét, azonnal be is hajtsa rajta, nemzzen neki rögvest egy kicsi Alpárt, rá két évre egy Andriskát is, a továbbiakban pedig, hogy tisztességének tudatában, annak feltételek nélküli vállalásaként, Ferenczi Sanyec geológus kolléga úgy érezze, nem száll alá a Cserepes-tető moha lepte, óriás

lapjairól, hogy egyetlen értő szakiként kiszolgálja a bunkó megyei első titkárt az Isten teremtette természeti csoda tönkretételében, megsemmisítésében, így aztán élhetett a helyzet kínálta lehetőséggel, betöltve a beosztásából lefokozott Sanyec megüresedett helyét, hogy elkezdjen belerutinosodni a mindennapi tennivalókba, majd három és fél év múltán, a román ipar és gazdaság újabb nagy szerkezeti átszervezését követően, valóságos egyedura legyen a marosszéki téglagyárak palabányáinak és – néhány jellegtelen kivétellel – kőkitermeléseiének, külön kis irodácskát kapva ehhez a meggyesfalvi alvállalat központjának adminisztratív épületében, s hozzá még egy technikussegítséget is a mindig jó kedélyű kis elvált asszonyka, Solomon Rodica személyében, akit – a mérnököcskénk kedveskedésszándékából fogant, s azt követően a bizalmasabbak által folyamatosan használt néven – ő is hétköznapiasan csak Szépcicinek szólított.

A mindenkori jó közérzetéhez az is nagyban hozzájárult, hogy Ölyvessy mérnök igazgató, mielőtt ezt az egyeduralkodást elismerte, sőt feladatkörének leírásával utasításba adta volna, szert kerített az „új, értékes, irányításra rábízott kiváló szakember” meghallgatására, és tette magát, hogy a közel egyórás, barátságosra hangolt beszélgetésen nem érzékeli a bőr alá bújódsdi furcsa bizsergéseit, ami részéről elnézhetőnek számít, hiszen annyira szíve szerint voltak a hallottak, ugyanis azt a valós reményt keltették benne, hogy Kelemen Alpár elvtárs szakértelme és hozzáállása révén körülhatárolható egy újabb olyan terület az ő mindenhatóságán belül, amelyre nem neki kell majd külön időt, energiát és némi szorongást áldoznia.

És számításait illetően – amint arról az elkövetkezőkben bárki meggyőződhetett – Ölyvessy nem is csalatkozott. Kelemen Alpár alapáron – ahogyan ő nevezte azt a „semmi kis, fizetés gyanánt kapott éhbért” – pontosan és határidőre elvégzett mindent olyan munkát, ami a feladatköréhez tartozott, azaz a késztermékekre megadott tervszámok szerint felvázolta a négy – a meggyesfalvi, a koronkai, a felfalui, a jobbagyfalvi – téglagyár palabányájának, valamint a három – a cserpesi, a szakadáti, a mesterházai – kőbányának a kitermelési tervét, s miután Szépcici, léptékre téve azokat, külön-külön két-két példányban áttekinthető, ezért értékelhető tusrájzot készített róluk – egyet-egyét a tervezők, illetve a felhasználók számára –, nem maradt egyéb kötelezettsége, mint betartatni az adott tervet a „drága proletárokkal”, s ennek érdekében havonta egyszer a helyszínen ellenőrizni, hogy ennek érdekében minden a legtökéletesebb rendben zajlik. Ez az ellenőrzés-kötelezettség volt a legjobb az egészben, kijárt volna többször is vidékre, főleg a kőbányák környezetét élvezte nagyon, de ezzel az ürüggyel nem hiányozhatott havi hat alkalomnál többször a székhelyről, egyfelől, mert a rendkívüli kiszállásokra nem volt keret, másfelől, mert Ölyvessytől nem lehetett csak úgy, a semmiből kapott érvekkel magyarázkodva kiudvarolni, hogy az odabent kitöltetlenül maradt munkaidejét „kellemes sétafikálásra” használhassa. Azt viszont senki nem kérhette, nem is kérte számon tőle, hogy amikor éppen nem „palázik vagy kövezik”, azzal foglalkozzon, amiben kedvét leli.

Két olyan terület volt, amelyet az amúgy szeretett szakmáján kívül Kelemen Alpár igazán közel érzett magához: az újkori történelem és a zene. Az első annak a nagy ellentmondásnak a kapcsán tette őt kíváncsivá, hogy megtalálta

otthon az egyik fiókban azt az oklevelet, amely igazolta, hogy anyai nagyapja 1942 februárjában, a „kis magyar világ” idején, sikeresen letette a jegyzői vizsgát Nyárádszeredában, amelynek egyik tétele a román nyelvtudásának ellenőrzése volt, amelyre a majdani körzetéhez, a járáshoz tartozó, azt a nyelvet, ha éppen csak mutatóban is beszélő emberekkel való könnyebb értekezés miatt volt szükség; a másodikhoz az egyetemi évek idején kezdett kötődni, mert a legjobb barátja, egykori osztálytársa, Barabás Ottó az ottani konzervatóriumban képezte magát majdani oboistának, s ennek ürügyén öt éven keresztül hetente elkísérte őt a helyi filharmónia hangversenyeire. Így aztán a munkahelyi környezetében, a tudását illetően, nemcsak a szakmájában, de a másik két témában is utolérhetetlen volt, amivel méltán ki is vívta a rácsodálkozók elismerését. Közéjük tartozott természetesen mérnököcskénk is, akinek csak annyiban volt köze a geológiához, hogy egy ahhoz közel álló tudományból, a kristálytanból egyetlen félévnyi anyagot kellett befűláznia, az említett, kiegészítő ágakban pedig csak a gyenge amatőr szintjéig jutott az ismereteket illetően. Emiatt, kíváncsiságát mérséklendő, igyekezett méltó hallgatósága lenni úgy az Alpár részletes, a Trianon utáni időszakra vonatkozó, kordokumentumokból, szakirodalomból és különböző kommentárokból válogatott szemelvényekkel fűszerezett racionális eszme-futtatásainak, mint a zenét szerető és értékelni tudó emberként, az ő „melomán” tájékozottságát és érzékenységét bizonyító műidézéseinek. Ilyen volt például az egyik kedvenc filmjének, a *Szereti ön Brahmsot?* címűnek a zenei alapmotívuma, amelyről megtudhatta, hogy az a fő témája az önkényesen émelyítőre állított kérdésben említett szerző harmadik szimfóniája harmadik tételének, amit a kürtszólo külön kihangsúlyoz, mint a főszereplő Ingrid Bergman érzékiségét az ajkai; és ilyen a német himnusz, tulajdonképpen Haydn egyik szimfóniájának vezérdallama, amelynek kezdőakkordjaiban az Erkel által komponált magyaréhoz hasonló harmóniára hívta fel a figyelmét. De nem lévén még részlegesen sem időmilliomos, mint a geológus kolléga, nem volt alkalma egyikben vagy másikban annyira elmélyülni, hogy méltó beszélgető-, netán vitapartnere lehessen az általa felvetett témákban, azt találta ki, s javasolta is, hogy amikor csak lehet, tízórazzanak együtt, az így rendelkezésükre álló negyedóra, húsz perc alatt sok mindenről elbeszélgethetnek, eszmét cserélhetnek, így a történelemtől és a zenéről is, azzal álcázva okulni vágyását, hogy eközben a legkényesebb témákat is érinthetik, mert nem lesznek ott avatatlan fülek, így senki nem kérheti számon tőlük, hogy evés közben miről folyik a szó.

S mert Alpárnak nem volt ellenvetése, attól kezdve, ha csak teheték, naponta igénybe is vették a Szépcici oldalfalhoz tapadó íróasztalát, lévén az a nagyobbik a keskeny kis irodában, s amely mellé ezáltal a két végére meg hosszában, azaz félkörben akár öt szék is beszuszakolható, de hárman aztán igen komótosan elférnek. Leterítették a raktárostól kapott csomagolópapírral, kitették rá az éppen soros dobozka májkrémet, főtt tojást, darabka szalonnát, ritkaságszamba menő felvágottat vagy sajtot, ki mit csomagolt magának aznapra, felaprítottak hozzá némi retket, paprikát, paradicsomot, újhagymát, nyers vagy ecetes uborkát, mikor minek volt szezonja, s így ették közösen, egyik és másik ételből is falva, melyikük mit kívánt meg a kínálatból, mihez volt kedve, vagy éppen mi jutott,

miközben osztották hárman a világ dolgait, vagyis tulajdonképpen ketten – Alpár meg mérnököcskénk –, mert Szépcici csak kedvesen mosolygó és alázatos hallgatóság volt, még olyankor is, amikor az időszerűségében, vagy azon kívül előkapott történelmi téma kapcsán, nem éppen hízelgő megjegyzések hangzottak el azokról, akikhez, anyanyelvét, származását tekintve, ő is tartozott.

Egy ilyen meredekebb, Trianon utáni történelmi téma feszegetése közben nyitott rájuk egyik ködös novemberi délelőttön, mérnököcskénket keresve a következő évi anyagszükségletek kapcsán, a rátermettségéről ismert és hozzáértéséről elismert Porkoláb Péter Pál a beszerzésről. Illedelmes ember lévén, kénytelen volt megvárni, hogy Alpár befejezze az éppen folyamatban levő eszmefuttatását gróf Bethlen István pozitív szerepéről a magyarság önbecsülésének visszaszerzését célzó folyamatban, tekintve a revízió eszméjét és gyakorlatát, mint a fejlődésben akkor éppen nélkülözhetetlen hajtóerőt, így alaposan meglegyintették a hallottak, mert az apja katonatiszti, de főleg illegális kommunista múltja kapcsán az internacionalizmus „kort fertőző” szellemétől áthatva, ahogy ő mondta, örök kétségek gyötrik, de az biztos, hogy egy életre kiábrándították a mindenféle túlzottan nacionalista eszmék, azok a régié is, mert revízió ide vagy oda, túllihették a józanság határát, de különösen ezek a mostani, itteni újak, amelyeknek immár egyre nyilvánvalóbban mindannyian áldozatai lesznek, mert annyira álságosak, hogy képtelenség védekezni velük szemben. Be is kéredzkedett másnaptól negyediknek a tízóraizó társaságba, ahová, rövid eszmefuttatása eredményeként, be is fogadták, aminek a tagság gyarapodásán kívül egyéb hozadéka is volt, mert, nagy étkű lévén, jócskán gazdagította a terítéket és a kínálatot, semmit nem tekintvén túl nagy árnak, hogy végre ő is elmondhassa valahol a véleményét mindarról, ami miatt „ezektől maholnap már nem lehet rendesen élni, de lassan már lélegezni sem a saját földeden”, és még arra is hajlandó volt, hogy ennek érdekében, olyankor csak az evésre összpontosítva, a hallottaktól függetlenül magát, elviselje, amikor a hangadó Kelemen Alpár és a fogadó mérnököcskénk révén a számára „észveszejtő cincogás, érthetetlen kornyikálás vagy fülsértő harsogás” került a beszélgetés középpontjába. Hősies tűrőképességét a komolyzene témájában a csapat elismerő gesztusokkal honorálta, ugyanis, lévén, hogy az ő értelmezésében a zene mint fogalom, kizárólag a magyar nótákra korlátozódott, amely műfajból több százat is hajlandó lett volna elénekelni, ha hagyják, mert akár egyszer is bizonyítja hozzá a kellő hallást és hangot, a „szívgyötrően szép” szövegek felmondásában ilyen-olyan ürüggyel így is jeleskedhetett, valahányszor alkalma volt rá, márpedig erre, tekintve az íratlan szabályként elfogadott kolleghiális egyenlőségrendet, a tízóraizó társaság másik három tagja, ha nem is túl gyakran, lehetőséget adott neki.

Így aztán valami különös összhang jellemezte a közös étkezéseket, amire soha nem kerestek külön magyarázatot, egyszerűen tudomásul vették, hogy kialakult, létezik, és örültek, hogy élhetnek vele. Az egyetlen, amit a kvartett másik három tagja nehezen viselt el a különben kellemes és hasznos együttlétekkor, az Alpár krónikus allergiája volt, amelynek következményeként néha olyannyira dunnyogóssá vált, hogy a normalitás megközelítése érdekében kénytelen volt a másoktól megszokotthoz képest erőteljesebben kifújni az orrát, belé a mindig kéznél levő,

vasalt vászonzsebkendőjébe, amelyből a por- és pollendúsabb időszakokban hármat is hordott magánál. Ennek a létenyhítő megoldásnak a különös, rendhagyó hanghatása, tekintve a körülményeket, amelyben használták, enyhén szólva nem volt étvágygerjesztő, de igazán nem várhatták el tőle, hogy önsanyargató módon visszafogja magát, ha éppen kínozza. Nem is tette szavá egyikük sem, mindaddig, amíg az egyik ilyen történelemfeszető pillanatban Porkoláb Péter Pálban, bizonyára elsősorban a frissiben hallottak, azok megemészthetlensége miatt, el nem szakadt a rá különben mindenkor jellemző türelem és tolerancia fonala.

A történelemre csak úgy mellékesen terelődött a beszélgetés, mert amúgy éppen arról folyt a szó, hogy kinek mi mindent kellett, értelmét látva vagy értelmetlenül, megtanulnia, mire eljutott ide, ahova, mérnököcskénk morfondírozása szerint „hova is?!”, amikor Alpár, kicsit hencegésként tűnőnek a mindentudására, elmondta, hogy amikor az egyetemi diplomamunkáját írta, amelynek témáját Románia altalaji kincstartalékainak statisztikai számbavétele képezte, a témavezetője kérésére áttanulmányozta a különben rendkívül kiváló kiadványként elkönyvelt *Enciclopedia României* 1941-ben megjelent harmadik kötetének vonatkozó részeit, amelyekben fontos adatokat talált Románia gazdasági fejlődéséről a két világháború közötti időszakban, ezek, mintegy dicsekvésként hatva, fényt derítenek arra, hogy bizonyos iparágak teljesítménye milyen hatalmasat ugrott a kor csúcsidőszakának számító 1937–1938-ra az 1918–20-as évekhez viszonyítva, soha nem felejt el azokat a számokat, annyira sokkolták akkor. Erre, no meg arra is, hogy miután hosszú másodpercekig jelentőségteljes hallgatásba burkolózott, PPP nyaggatni kezdte, példákat követelve, ő, bár a Szépcicire való tekintettel, ódzkodott tőle, semmi tiltást nem olvasván ki a kollegina tekintetéből, egyre jobban belelendült, sorolta a számokat, bizonyításaként annak, hogy „a regáti bitorlók másfél évtized alatt lerabolták a szűkebb kis drága hazánk kincseit, mert féltek, hogy előbb-utóbb nem lesz alkalmuk rá”, jószérével megkopasztották a hegyeket meg a dombokat, folyamatosan irtván a hárommillió hektárnál nagyobb erdőterületet, amit a saját, regáti két és fél milliójukhoz kaptak, mohóságukból eredően tizenkétszeresére nőtt a tiszta ezüst, hétszeresére a tiszta arany, sokszorosára a színesfémek, ezen belül tizenhétszeresére a réz, tizennégyszeresére az ólom, hatszorosára a higany kitermelése, a vasércé több mint nyolcszorosára, ami után, a Szépcicire való tekintettel, a tőle pillanatnyilag legkíméletesebbnek vélt szavakkal, azaz, ha nem is egyértelmű maliciózussággal, de semmiképp nem hízélgéjellel megállapította, hogy tehát, ami ma történik, az nem új keletű, mostanság a maradékot, az emberi agyat rabolják le. Szinte természetes volt, ami következett: minekutána Szépcici mentegetőzéseképpen megállapította, hogy még ha igazak is az adatok, ő azokról nemcsak, hogy nem tehet, de ennek erdélyi románként személyesen nem látta, és most sem látja semmi hasznát, lefagyott a hangulat, szótlánul forgatták a szájukban az éppen soros falatot, és bizonyára így is maradnak továbbra is, némán, magukba roskadtnak, ha Alpár hirtelen rá nem kényszerül, hogy megszabaduljon az őt fojtogató allergiaváladéktól, amire PPP-ből váratlanul pusztító sugárban tört fel a megemészthetlenség maradt gazdaságtörténelmi adatok miatti düh és indulat: „Trombitálj egy kicsi Wagnert ide a májkrémes kenyerekre is, hátha könnyebben csúszik le a falat, basszam én az anyád koncertre járó jó atyaúristenit!”

Ezt a megdöbbenő felszólítást sem külön-külön, sem együtt nem tudták volna a helyére tenni, feldolgozni meg éppen nem, de mert egyikük sem óhajtotta, hogy megbomoljon az életük addigi, viszonylag elviselhető, olykor egyenesen kellemesnek érzett rendje, a felelősség alól szinte egyszerre menekültek valamennyien a kitörő, harsány nevetésbe, amely hosszan kitartott, s végül a rekeszizmuk begörcsöléséig fokozódott. A kellemetlen érzés csitulásával többé nem emlegették a PPP cifra kiszólását, pedig abból a kis malórból még valamennyi hasznuk is származott, lévén, hogy attól kezdve Alpár, ha éppen együtt voltak, tompított valamicskét az orrfúvás közben kiváltott hang erején, ugyanis valahányszor hasonló műveletre szánta rá magát, kilépett az ajtón, hogy az irodasor előtti hosz-szú folyosót használhassa annak színtereként.

Mérvököcskénk a kis kellemetlen, lényegében csak alkalmi, mert egyszeri összhangbontó intermezzo ellenére továbbra is jól érezte magát a tízórai társaságban, és külön élvezettel provokálta Alpárt az éppen megélt történelem eseményeinek meg az ezzel kapcsolatba hozható közelmúltnak a kommentálására, olykor PPP alá is lovat adva, aki legtöbbször, ha csak pusztá heccből is, ellentmondott a mindentudónak. A provokálásra nem csak a hangulat miatt kapatta magát, igen kedvelte, ezért élvezte is azt a többé-kevésbé tárgyilagos érvrendszert, amelyre a kommentátor véleménye felépült. Néhány hét elteltével azonban valami zavarni kezdte az Alpár szövegeiben, jobban odafigyelt, úgy fedezte fel az okát: egyre gyakrabban használt a magyarázataiban, az érveiben „für alle Fälle” vagy „zum Beispiel” jellegű szavakat, amelyeknek nem látta helyét, értelmét a társalgásaikban, többnyire fellengzős fitogtatásként hatottak, nem is tudta mire vélni, hiszen soha addig nem volt jellemző rá az ilyenszerű kivagyiskodás, sejtette tehát, hogy létezik a háttérben valami ok, ami miatt tüntet velük, vagy talán erre fanyalodik, de közvetlenül egyszer sem tette szóvá. Szépcicire kérdezett rá, remélvén, hogy a mindennapi állandó szakmai kapcsolatuk közben csak szóba került közöttük, emiatt ő bizonyára tudja, minek szól ez a hirtelen kelt, tüntető „németeskedés”. És Szépcici csakugyan, tekintettel a mérvököcskénk és közte kialakult kölcsönös szimpátiára, az egyedüli beavatott lévén, bár örök titoktartást fogadott, fel is tárta a jelenség forrását: a drága kolléga már hat hónapja intenzíven tanulja a felesége őseinek nyelvét, szabadidejében kizárólag a *Deutsche Wehle* rádióadásait hallgatja, és az asszonyt is meg a gyerekeket is különórákra járattja. Mérvököcskénk ebben semmi kivetni- vagy elítéltnivalót nem is talált, hiszen az ember tegyen meg mindent saját tudásának gyarapítása, az önbecsülésének növelése érdekében, és közben a családtagjairól se feledkezzen meg, de az erősen izgatta, hogy miért éppen most vált ilyen fontossá és intenzívvé ez a tanulmányfolyamat, mert abban biztos volt, hogy valami igen fontos, még Szépcicinek sem említett szándék lappang a jelenség mögött. Elhatározta, hogy mielőbb kideríti az okát. Ennek érdekében képes lett volna akár turpissághoz is folyamodni, de nem lett szüksége rá, mert már az első nyílt kísérlete sikerrel járt.

A következő alkalommal, amikor a társalgás során Alpár ismét használta az ominózus német kifejezéseket, ő a saját véleményébe ugyanazokat szötte belé, csak éppen románul, furcsán is hangzott az ő mindenkor szép magyar beszédre fogott szájából a „pentru orice eventualitate” meg a „de exemplu”, meg is döb-bentette vele a társaságot, csak Szépcici vette észre a kilógó lólábat, beavatott

cinkosként kuncogott, amit sem Alpár, sem PPP nem tudott mire vélni, amíg fel nem oldódott a hirtelen kelt feszültség, mert mérnököcskénk úgy hitte, vannak annyira közvetlen, szinte már baráti viszonyban, hogy nyíltan rákérdezhessen: minek tudható be Alpár részéről ez a nagy nekifeszülés, hogy minden áron németül fejezze ki magát, hiszen, ha a magyar nem elégséges, a változatosság kedvéért, amint azt az imént bebizonyította, számukra legalább annyira kézenfekvő az általuk sokkal gyakrabban használt román is. Alpár elgondolkodni lát-szott, hogy most éppen milyen hecc áldozatának szánták, de mert úgy találhatta, hogy a kérdés őszinte, vagy legalábbis nem egy ellenséges, áskálódó, kárörvendő környezetben kényszerítik általa színvallásra, Szépcicitől külön elnézést kérve azért, amit mond, megvallotta, hogy a helyzetük hosszas és alapos kielemezése után úgy határoztak az asszonnyal, ha már mindenképpen arra a sorsra ítéltet-tek, hogy asszimilálódjanak, megválasztják, hogy kik közé; még nem döntötték el ugyan, mikor és hogyan, de lélekben és ténylegesen is készülnek rá, remélve, hogy a Bauer név elégséges ürügy lesz a majdani befogadásukra az új hazában, megelőzvé, hogy a nem túlságosan távoli jövőben, ha minden úgy halad, aho-gyan a regnáló hatalmasok tervezik, a gyermekeiket itt majdan, a beolvadásuk érdekében, a számára elfogadhatatlan Cäliman néven azonosítsák.

Alpárnak ezzel az őszinte, és a viszonyokat tekintve egyáltalán nem veszélyte-len vallomásával, a téma jó időre ki is került a társaság figyelmének középpont-jából. Sajnálták, hogy valamikor, ha éppen beláthatatlan időn belül is, jó kollégát, okos munkatársat, már-már valóságos barátot veszítenek, de sem közvetlenül a megnyilatkozása után, sem a későbbiekben nem tették szóvá, mert belátták, hogy mindenkinek szíve joga az általa elképzelt módon alakítania a saját meg a szereteteinek életét, sorsát. Ezért aztán szinte változatlanul folytatódta a min-dennapjaik, alkalmazkodtak a kényszerű külső és belső szokásrendhez, mert arra nem számítottak, hogy az elválásra viszonylag oly hamar, alig néhány hónap múlva éppen egy olyan rendkívüli esemény sor teremt okot, amely akár az élet befolyásolóképeségének jeleként is felfogható.

Október közepe volt, szombat, a szokottnál rövidebb munkanap, amikor az Alpár számára a lehető legelszomorítóbb, tulajdonképpen az elkövetkező életét végzetesen befolyásoló baj megtörtént. De csak a következő, az első őszi befűtést követő napon, vasárnap délelőtt derült ki, hogy a szülői ház kéménye bizonyára még tavasszal, a gyenge gáznyomás pótlására használt fafűtéssel eldugulhatott, vagyis akkor, ami-kor a tiszteletes úr a szószékről körülnézve értetlenül könyvelte el a hiányérzetét, amely abból eredt, hogy az általa igen nagyra becsült, nyugalmazott tanárházaspár, szokása ellenére, hiányzott az istentiszteletről, s annak ellensúlyozására vett annyi fáradtságot, hogy utánajárjon az okának. Még ebéd előtt felkereste hát őket, több-ször is megnyomta a kapucsengő gombját, az éppen arra járók értetlenségétől sem elriadva az egyre hangosabb szólóingatástól sem fogta vissza magát, egy idő után pedig, mivel a szólóingatottak odabentről semmi jelet nem adtak, kezdte sejteni, hogy a zárt ajtók mögött valami komolyabb baj történhetett, nem is tétovázott túl sokat, hogy betörjön-e hozzájuk, a kántor segítségével megtette, úgy találta meg a „két drága embert” élettelenül az ágyukban. Halálukat, mint később, az elkerülhe-tetlen törvényeségi boncolásukkor kiderült, szénmonoxid-mérgezés okozta.

Mérnököcskénk egy pillanatig sem csodálkozott azon, hogy Kelemen Alpár valósággal belerokkant a következő néhány napon történetekbe.

Az történt ugyanis, hogy amint hírül vette a telefonáló tiszteletes úrtól a végzetes szörnyűséget, azonnal otthagyta a vasárnapi ebédet, bevágta magát a hat kemény év alatt kiböjtölt, új, mohaszínű Skoda L120-asába, kiszárgult Nyárádszeredába. Csakhogy mire kiért, a kihívott mentők, a halált megállapító orvos javaslatára, a tetemetek már bevitték a városba boncolásra. Gyorsan vissza tehát Vásárhelyre, fel az új megyei kórházhoz, de vasárnap délután lévén, már senkit nem talált a kórbonctanon, mást sem, aki segítette volna, hogy láthassa a szüleit, ez még jobban elkésérette, mély, fájdalmas bánatban virrasztotta át az éjszakát, reggel be a vállalatához, hogy hozzátartozóinak halálesete jogán elkéredzkedjen Ölyvessy igazgatótól a következő három napra, csak utána ugrott be Szépcicihez, hogy szóljon a kollégáknak is, milyen szerencsétlenség érte a szüleit, mérnököcskénk is ott volt, el is szörnyülködött azon, hogy beszéd közben mekkora fájdalom torzította el az Alpár különben nemesen férfias vonásait, és mennyire lerítt az általában racionálisan gondolkodó és viselkedő emberről, hogy a tehetetlenségtől eluralkodott rajta a kapkodás. Fel a kórházhoz, hogy láthassa végre a drága elhunytakat, aztán ismét ki Nyárádszeredába, hogy hivatalosan bejelentse a helyi illetékesnél is a halálukat, és intézkedhessen a temetéssel kapcsolatban, vállalva a procedúra minden nyűgét, nehezen feldolgozva az ügygel foglalkozóknak az együttérzéssel álcázott közönyét, este ismét haza, kedden reggel újra ki a szülővároskájába, mert addigra a tetemetek visszaszállították oda, intézni kellett a mosdatásukat, öltöztetésüket, a ravatalozás, a virrasztás, a kötelező ceremónia részleteit, utána kellett járni az elhantolásukat követő halotti tornak, mert annak is illik megadni a módját. Nem maradt ott végig a virrasztáson, hazaautózott, jóval éjfél után zuhant be a lakásba, Annamari ébren várt rá, amikor látta, milyen állapotban van, ragaszkodott hozzá, hogy másnap délelőtt autóbusszal utazzanak ki a temetésre, különös tekintettel arra is, hogy a havi kvótára egy héttel előbb vásárolt húsz liter benzin a sok jövés-menéssel elfogyott, valami kis maradék lötyög a tartályban, de Alpár nem akart rá hallgatni, már munkakezdekor, háromnegyed hétkor bent volt a vállalatnál, remélve, hogy Ölyvessy, a kapcsolatai révén, talán szerez neki annyi üzemanyagot, amivel a temetés napján oda-vissza megjárhatják Nyárádszeredát, de az igazgató nem érte el telefonon az ismerősét, aki intézkedni tudott volna, PPP járta körbe az udvart, egy-egy liternyit kunyerálva a boldog birtokosoktól, a más-más tankból lecsapolt, hozzávetőleg öt liter elégnék tűnt a nem egészen ötven kilométerre, gyorsan haza hát, beöltözni a sötét öltönybe, beparancsolni a türelmetlenkedő, főlöleslegesen tébláboló, csupa ideg Annamarit, a ragályzaklatottságtól elvadult Alpárkát és Andriskát a kocsiba, és az egyre jobban nekikeseredő esőben elindulni, végighajtani a kátyúkkal teli huszonvalahány kilométeres utat, hogy végleg elbúcsúzhasson a szüleitől, aztán örök nyughelyükre kísérhesse őket.

Akkor még nem tudta, hogy Székelysárd és Tompa között, úgy százméternyire előtte, két mezítlás gyermek kergetőzik majd a sáros-pocsolyás útpadkán. Már messziről észrevette őket, de a rosszat sejtése ellenére sem látta értelmét visszavenni a tempóból, az útviszonyok miatt amúgy sem hajtott a megengedettnél

gyorsabban, kímélte a kocsit, nem egy évre, s nem kettőre hoztak érte áldozatot a sok lemondással. A szerencsétlenségben, amit semmi nem vetített előre, ez volt a szerencséje is, ugyanis, amikor üldözője már majdnem utolérte, az elől szaladó gyermek hirtelen bevágott balra, az úttest felé, és a jobb első sárvédő oldalának ütközött, amitől, a hangos puffanást követően, magas ívben felrepült, az árok túloldalán landolt, ott is maradt mozdulatlanul. Alpár azonnal padlóig nyomta a féket, tíz-tizenöt méterrel odébb meg is állt a kocsi, kiugrott, futott visszafelé, hogy lássa, mi történt, első pillanatban hálálkodott magában a sorsnak, hogy a gyermek nem került az autó orra elé, mert úgy ki tudja, mekkora lenne a baj, közeledvén már sejtette, hogy nem igazán áldhatja a szerencsését, de nagyon aggódni csak akkor kezdett, amikor az úton vele egy irányba érve látta, hogy nem mozdul, körülnézett a másik után, hogy az talán segíthetne, de sehol nem lelte, ijedtében bizonyára beszaladt valamelyik közeli, apró házba, átugrotta hát az árkot, lehajolt hozzá, hogy megpróbálja felnyalábolni, talpra állítani, és abban a pillanatban majdnem megállt a szíve: a gyermek kicsavart nyakkal feküdt, homályos, merev tekintettel bámult a semmibe. Kétségbeesetten szaladt vissza a kocsihoz, hogy elmondja Annamarinak, mi történt, de ő, aki, amióta megálltak, a nyitott kocsiajtóban ült, lábbal kifelé a szapora esőben, nem akarta meghallani, elhinni meg különösen nem, kezeit a fülére tapasztotta, erővel kellett lefejtetni róla, akkor vadul félrelökte Alpárt, kiugrott a kocsiból, odarohant a fekvő gyermekhez, majd ordítva vissza az autóhoz, beült, és becsapta maga után az ajtót, merev tekintettel bámulva maga elé, mintegy elzárkózva mindattól, ami gesgett, mint akinek semmi köze az egészhez. Alpár hiába szólt hozzá, ugyanolyan mozdulatlanul ült, s nézett maga elé mereven, nem válaszolt, hangot sem ejtett, pedig a két fiú is szólongatta, majd a néma és mozdulatlan elutasítástól keserves sírásra fakadtak, Alpár nyugtatni próbálta őket, de úgy érezte, hiába. Maradt annyi lélekjelenléte, hogy a Skoda mögött állva leintsen egy arra haladó autót, és amikor az megáll, megkérje a vezetőjét, menjen be Tompán az őrre, szóljon, hogy telefonáljanak mentőkért, és értesítsék a milícia forgalmi osztályát, hogy sérüléses baleset történt. Szerencséjére az illető, látván a feldúltságát, komolyan vette, maradéktalanul megtette, amit kért.

Alpár úgy állt ott az útpadkán, mintha odacövekelték volna, nézte a néhány méterre fekvő, mozdulatlan gyermektestet, nem érzékelte az idő múlását, nem tudta, mennyi telt el, mire megérkezett a tompai őrparancsnok, akit látásból ismert, de nem maradt ideje tudomásul venni a szörnyülködését, mert rögtön utána odaértek a forgalmiak is, néhány percre rá egy mentőautó egy orvossal és egy ápolóval, jóformán nem is emlékezett a következő órákra. Miközben az egyenruhások lépésről lépésre haladva megállapították, mi történt, hogy történt, a mentősök meg, a gyermek állapotát látva, tessék-lássék az újraélesztéssel próbálkoztak, odajött a gyermek anyja is. Amint közeledett a fia teteméhez, jajveszkelni kezdett, ordított, nekirontott volna Alpárnak, de a mentőautó sofőrje visszafogta, kitépte magát a kezeiből, az autónak rontott, az oldalát döngölte ököllel, odagyültek az út menti apró házak lakói, ők is ordítottak, szidták, fenyegették a „gyilkost”, valóságos lincshangulat alakult ki, ő egy ideig próbálta magyarázni a körülállóknak, a dühödten hadonászóknak, hogy véletlen baleset volt, hogy nem

hibás, a gyermek szaladt neki az autónak, de azok túlüvöltötték, szerencséjére közben, mert a baleset híre hamar elterjedt a környéken, valahonnan odakerült a szeredai tiszteletes úr meg a kántor is, ők is a védelmére keltek, igyekeztek Isten kegyelmére hivatkozva megnyugtatóan a kedélyeket, látszólag ugyanolyan kevés sikerrel, nem biztos, hogy végül megússzák a tetteiket, de ezzel sikerült időt nyerni, mert közben a mentők elhajtották a halott fiúval, az egyenruhások is végeztek a mérésekkel, beültették Alpárt a szolgálati autójukba, hogy magukkal vigyék Vásárhelyre, laboratóriumi alkoholpróbára.

Zavarodottságában nem is köszönt el Annamaritól meg a fiúktól. Olyan volt belül, mintha teljesen kiürült volna, továbbra sem érzékelte az időt, fel sem fogta, hogy újabb néhány órába telt, mire visszakerült a baleset színhelyére, ahol aláírást írtak vele a történeletről készült jegyzőkönyvet. Akkor már jócskán szürkült. Az egyik kitartó helyi bábáskodótól tudta meg, hogy a kántor már órákkal előbb bevitté Annamarit meg a fiúkat Szeredába. Miközben a sírás fojtogatta a lelkét marcangoló vétkességérzés miatt, meg kellett kérnie az egyenruhásokat, hogy szánják meg egy ingyenfuvarral a ravatalig.

A szülei házában és körülötte, Annamarin és a fiúkon kívül, már senki élő nem talált, a végtisztességadásra összegyűlt több száz ember hamar elszéledt, miután a tiszteletes úr, a saját felelősségére, másnapra halasztotta a temetést. A koporsókat a presbiterek bevitték a nagyszobába, egyiket a konyha-, másikat az ebédlőasztalra tették, úgy maradtak lefedetlenül, ahogyan kintől behozták őket. Így odabent azok uraltak mindent, a fiúk jószerevével rettegték a gondolatától is, hogy a viaszsárgára sápadt nagyapával és nagyanyával egy fedél alatt aludjanak, pedig az apjuk közben letakarta őket a koporsófedelekkkel. Haza kellett volna menni éjszakára, de nem lett volna elég az üzemanyag, hogy másnap visszajöjjenek. Alpár átment a néhány házzal odébb lakó tiszteletes úrhoz segítséget kérni, hogy legalább a gyermekeknek valahol szállást találhassanak éjszakára, ő azt mondta, náluk ellehetnek reggelig, visszamentek együtt a halottas házhoz, hogy magával vigye őket, de azok hisztériás rohamban törtek ki, amikor megtudták, hogy külön kellene válniuk éjszakára a szüleiktől, ezért a tiszteletes azt a mentő megoldást ajánlotta, hogy hazaviszi mindnyájukat, másnap kijönnek busszal, s a temetés meg a tor után majd a saját kocsijukkal mennek haza.

A következő napon viszonylag minden a maga rendjén zajlott, beleértve azt is, hogy korán reggel, amikor szólt neki, hogy egy tőle független ok miatt el kellett halasztani aznapra a temetést, tehát szüksége van még egy szabadnapra, Ölyvessy nem okvetetlenkedett, mondván, jó, majd bepótolja.

A temetés minden különösebb gond nélkül lezajlott, a tiszteletes úr kitétt magáért, hogy megrikkassa az egybegyűlteket, az előző napon történelem miatt pusztán kíváncsiságból még azok is ott voltak, akiknek különben semmit nem jelentett volna a ceremónia. Csakugyan őszintén elsírástól néhányan a drága Sándor bácsit meg Margit nénit, de ennél többen voltak azok, akik nem tudták mire vélni az elhunytak egyetlen fiának faarcát.

Másnap reggel Alpár dióhéjban, már-már szenttelen hangon elmesélte Szépcicinek, mi történt, és megkérte, szóljon a többieknek, hogy egy időre fel kellene függeszteni az együtt-tízórait, mert ő nem lenne képes elviselni a körül a

társaságot. Sem mérnököcskénk, sem PPP nem vette zokon, és a történetek fölötti döbbenetükkel sem zaklatták a „bajba jutott” kollégát.

Pedig akkor még nem tudták, hogy ami történt, mindennek csak a kezdete, egyben a kiváltó oka. Azt is Szépcicitől hallották, hogy alig két héttel a szülei temetése után Alpár értesítést kapott a marosvásárhelyi bíróságtól, amelyben tudatták vele, hogy harminc nap múlva kötelező módon jelen kell lennie azon a tárgyaláson, amelyre gyanúsítottként hivatalos, a gondatlanságból elkövetett, halált okozó baleset miatt.

„Az a kurva purd”, tört ki másnap mérnököcskénknek, amikor összefutottak a folyosón, de ő látta az Alpár szemén, hogy csak kósza elszólás volt részéről, neveltetésükből fakadóan mindketten úgy gondolják, hogy holtakról vagy jót, vagy semmit, amint az be is bizonyosodott, mert soha azután nem hozta szóba a „szegény kis áldozatot”. Kénytelen volt ügyvédet fogadni, közel egy évig húzódtott az ügy, bűnösnek mondták ki, a baleset okaként azt állapítván meg, hogy nem az útviszonyoknak megfelelő sebességgel vezetett, két év hat hónapi szabadságvesztésre ítélték, a végrehajtást három évre felfüggesztették. Fellebbezett, mint utóbb kiderült, azért, mert büntetett előéletűként „itteni rabságra ítéltetik”. Újabb két év telt el, amire az ügyét felsőfokon, a megyei törvényszéken letárgyalták, a bíró ezúttal úgy találta, a rendőrségi jegyzőkönyvben rögzítettek elégségesek, hogy az előző ítéletet felülbírálvá felmentse a vád alól. Az ügyre az eltelt három év alatt a Skoda árán kívül ráment szinte minden, amit a szülői ház kényeszerű eladásából kaptak, a maradékot így is jókora kölcsönrel kellett megtoldani, hogy az ügyész eltekintsen a másodfokon hozott ítélet megfellebbezésétől.

Az ily módon véglegesnek tekinthető ítélet írásos kiközlésének másnapján Bukarestbe utaztak, hogy Annamari benyújthassa Nyugat-Németország nagykövetségén a saját, Annemarie Bauer, illetve az idősebb és ifjabb Halpert Bauer, valamint Andreas Bauer névre már jó ideje kitöltötten váró honosítási kérelmet. Egy hónap múltán, a kitelepedni óhajtok státusára érvényes rendelkezések alapján, hivatalból megvonták tőle a tanítás jogát, egyoldalúan felbontották a munkaszerződését, de tudtára adták, hogy a tanügyön kívül bárhol elhelyezkedhet. Alpárnak nem mondtak fel a vállalatnál, hogy máshol kelljen utánanéznie valami még elviselhető, alantasabb munkának, az éhenhalást elkerülendő. A továbbiakban nem készíthetett ugyan kitermelési terveket, de Ölyvessy úgy gondolta, hogy végleges távozásáig nem juthat hozzá államtitokhoz, ha a részlegvezető beosztottjaként a meggyesfalvi téglagyár palabányájáért felel. Ezt a nem várt kegyet annak köszönheték, hogy, amint azt PPP megjegyezte, „dajcsikámék tisztességes árat fizetnek a magyar agyukért”, megtoldva azzal, amiben volt egy kis kárörvendés is, hogy „pedig még fogalmuk sincs, mire használhatnák Alpárnak azt a kurva nagy tudását meg műveltségét”. Az ekként téblábolásra kárhoztatásuk méltó kezdete volt az eltökélt asszimilációjuknak, amelyhez, amint azt ugyancsak ő állapította meg igen találóan, a mezítlásba gyermek adta a nélkülözhetetlen oldallöketet.